

suos Patres, aut Theologos in Concilio Lateranensi (quod ultra mille Episcopos censuit) vel in Constantiensi, Florentino, aut Tridentino. Certè nec unum nominare possunt, qui sententiam atomisticam hac in controversia amplexus fuerit. Sed nec Concilia portuerunt, ea verba in alio sensu accipere, quam in eo, in quo communissime accipiebantur, scilicet, nisi monuissent; alias suas definitiones, aut doctrinas, proposuissent valde involutas, & minime claras, sub terminis, quos nec doctores, in sensu à Concilio intento, intellexissent: quod nemo prudens suspicari potest.

239. *Accidens physicum* autem, de quo loquimur, est ens, quod exigit inherere alteri, tanquam fini cui, adquare a se distincto: hoc est, substantiæ, quæ est finis, in cuius bonum accidentia ordinantur. Hæc definitio est communissime recepta à Theologis, ac Philosophis: & ex ea inferitur 1. quod accidens sit aliquid adquare distinctum à substantia; non enim aliquid ordinatur ad inherendum sibi ipsi, tanquam subiecto. 2. quod accidens non possit, naturaliter sine subiecto existeret. 3. quod tamen vi huius conceptus non impediatur, quo minus accidens aliquod speciale, seu quod vocatur absolutum, supernaturaliter existat sine subiecto; quia, cum in definitione, vel conceptu accidentis ut sic, non exprimitur essentialis exigentia inhaerentis actualis, potest Deus in ea exigentia dispensare, & accidens sine subiecto conservare.

Ubi etiam nota, aliud esse, essentialis accidentis exigere inesse subiecto: sicut aliud est, essentialis hominis, seu naturam (sunt enim identificata) exigere cibum: & aliud, hominem exigere essentialiter, seu (quod idem est) indispensabiliter cibum; primum enim est verum, alterum aperte falsum. Nec aliquis dicat, accidens saltem ex suppositione, quod existat, essentialiter inherere subiecto, sicut homo ex suppositione, quod actu existat, essentialiter existit.

Nam in primis, strictè loquendo, non est verum, hominem etiam ex suppositione, quod existat, essentialiter existere; sicut non est verum, hominem ex suppositione, quod peccet, essentialiter peccare, sive eum necessario, & indispensabiliter peccare, & non tantum necessitate consequente peccatum necessario existere (hoc enim significat essentialiter peccare) alias enim (ut patet consideranti) qualibet propositio contingens esset essentialiter vera: quod nemo admittit. Deinde, etiam homo ut actu existens essentialiter existeret, non ideo accidens actu existens essentialiter inhereret; non enim probari ullatenus potest, essentialis accidentis esse identificatam inhaerentem, sicut essentialis hominis identificata est existentia.

240. Prædicata autem, quæ in nostra definitione accidentibus tribuimus, Theologi, & Philosophi paulò antiquiores,

communissime attribuunt accidentibus absolutis: videantur tantum Magister sententiarum, S. Thomas, S. Bonaventura, & alii. Sic Magister sententiarum l. 4. dist. 11. ait: *Ut sub illis accidentibus, sub quibus erat prius substantia panis, & vini, post consecrationem sit substantia corporis, & sanguinis: sic tamen, ut non eis affigatur: hoc est, non physice uniat, vel informeretur corpus Christi, vel non sit eorum subiectum: ergo accidentia Eucharistica sunt aliquid remanens ex pane, & vino sublato, & non sunt aliquid receptum in corpore Christi tanquam subiecto: multò minus aliquid identificatum corpori Christi.*

Paulò post idem ait: *Post consecrationem ergo non est ibi substantia panis, vel vini, licet species remaneant: & est enim ibi species panis, & vini, sicut & sapor, & dist. 12. de accidentibus, quæ, ut ait, remanent, sic scribit: Potius mihi videtur fatendum, existere sine subiecto, quam esse in subiecto; quia ibi non est substantia, nisi corporis, & sanguinis Domini, quæ non affigatur illis accidentibus; non enim corpus Christi talem habet in se formam.*

241. S. Thomas, p. 2. q. 77. art. 1. in corp. ait: *Accidentia panis, & vini, quæ sensu apprehenduntur, in hoc sacramento remanere post consecrationem, non sunt sicut in subiecto, in substantia panis, & vini, quæ non manent. . . Manifestum est etiam, quod huiusmodi accidentia non sunt in substantia corporis, & sanguinis Christi, sicut in subiecto; quia substantia humani corporis nullo modo potest his accidentibus affici: neque etiam est possibile, quod corpus Christi gloriosum, & impossibile existens, alteretur ad suscipiendum huiusmodi qualitates. Deinde ad 2. ait: *In hoc autem sacramento non datur accidentibus, quod ex vi sua essentia non sint in subiecto, sed ex Divina virtute sustentante. Et ideo non desinunt esse accidentia; quia nec separantur ab eis definitio accidentis, quæ est aptitudo ad subiectum, quæ semper manet in eis: non actualis inherentia. & ead. q. 2. ad 1. ait: *Species sacramentales, licet sint forme sine materia existentes, retinent tamen idem esse, quod habebant prius in materia: ergo ex S. Thoma species istæ, sive accidentia, sunt prorsus separata à materia, tam panis, quam vini, & multò magis sunt à materia corporis Christi distincta.***

242. Similiter S. Bonaventura in 2. dist. 11. p. 1. a. 1. q. 1. corp. ait: *Manent sola accidentia, quæ dependent, & per se stare non possunt. & ead. dist. & art. 9. 2. in corp. ait: *Constat enim, quod accidentia remanent secundum esse, & operationem, postea autem dist. 12. p. 1. a. 1. q. 1. fuse probat, accidentia posse supernaturaliter esse sine subiecto, in eo sensu, in quo nostri auctores loquuntur, atque in corp. & ad 1. definitionem accidentis non dicere, quod accidens actu semper debeat esse in subiecto, sed quod aptum sit, ut sit in sub-**

jecto: quæ dein sequentibus articulis confirmat. Et certè videtur, nimium audax esse, etiam tantum in dubium revocare, an illi, vel etiam alii antiquiores auctores, eorum vestigiis indubitate inhaerentes, alio in sensu acceperint vocabulum *accidens*, quam nos accipiamus. Quos magno Magistros, si, ut oporteret, legerent recentiores quidam atomistæ, non pro libitu suo alias accidentium, vel entium absolutorum definitiones producerent: e. g. *Ens absolutum est, quod à nemine, nisi à solo Deo dependet: Accidens est, quod essentialiter exigit inherere subiecto: quibus admittis utique impossibile est, dari accidens absolutum. At non licet, definitiones pro arbitrio fingere: sed debemus eas, quæ à venerabili antiquitate statuta sunt, accipere; si enim in omnibus questionibus de nomine, multò magis in questionibus de definitione, standum est auctoritate.*

243. Adde, quod in conceptu objectivo, qui responder definitioni formali accidentis, à nobis traditæ, ad veritatem nec micam impossibilitatis possint, vel à longè probare; nec enim debent potentia Divinæ tam arcti limites præscribi, ut nihil posse dicatur, nisi, quod cadat sub sensu, vel sub captum, aut potius apprehensionem atomistarum, quæ de rebus materialibus habent. Præsertim autem non possint, eam sententiam in impossibilitate accidentium, à nobis adfertorum, fundare illi atomistæ modestiores, qui, ut se facilius expediant argumento ex SS. Eucharistia petito, admittunt, talem accidentia, qualia nos adstruimus, posse supernaturaliter produci: quæ à nulla possibilitate potissima argumenta atomistarum, ut patet consideranti, subruuntur: & tamen hæc responsio difficultati non satisficit; nam, ut species possint dici, in Eucharistia remanere, debet dici, quod ex, sive accidentia, jam ante consecrationem in pane, & vino producta sint: sed sic debent etiam in aliis panibus produci; dicere enim, quod in aliis panibus non ita producerentur, est prorsus arbitrario fingere.

244. Jam accidens aliud dicitur *modale*, quod nec supernaturaliter potest esse sine suo subiecto, e. g. ubicatio sine ubicatione, actio sine effectu. Aliud dicitur *absolutum*, quod, non quidem naturaliter, atamen supernaturaliter, potest existere sine suo subiecto. Rufus aliud accidens est *quantitas*, quæ est radix saltem naturaliter exigentia alicuius impenetrabilitatis cum alio corpore: estque etiam in corporibus, saltem divisibilibus, ratæ dimensionum, & extensionum variarum &c.

Aliud accidens dicitur *qualitas*, quæ scilicet subiecto tribuit denominationem, quæ pro responso datur interroganti, qualis sit objectum, e. g. an calidum, an frigidum, an grave, an leve &c. Et in hac significatione etiam accidentia Eucharistica à S. Thoma 3. p. 2. q. 77. a. 2. in corp. & ad 3. dicuntur *qualitates*, & a. 3. arg. 2.

forma accidentales. Dividuntur autem istæ qualitates in *primas*, quæ communissime assignantur quatuor, scilicet, calor, frigus, humiditas, siccitas: & in *secundarias*, quæ mixtionem priorum consequuntur: tales sunt *graviditas, odor, sapor &c.* de quarum tamen aliquibus saepe disputatur, an sint aliquid à substantia, vel aliis qualitatibus, realiter distinctum. Quid quid autem sit de numero qualitatum, quem nolim determinare.

245. Dico. Dantur, seu manent in SS. Eucharistia accidentia verè talia, & absoluta, ita paulò antiquiores doctores omnes, & recentiores etiam communissime, exceptis paucis audacioribus atomistis. Prob. concl. 1. ex Concilio Lateranensi IV. sub Innocentio III. relato C. Firmiter. de summa Trinitate. ubi sic habetur de Christo Domino: *Cujus corpus, & sanguis in sacramento altaris sub speciebus panis, & vini, veraciter continentur, transsubstantiatis pane in corpus, & vino in sanguinem, potestate Divina: ergo non manent, sed transsubstantiatio, aut substantialiter convertito pane, & vino, manet corpus, & sanguis Christi, sub speciebus panis, seu sub accidentibus, à pane, & vino, supernaturaliter separatis: ergo dantur talia accidentia absoluta in Eucharistia.*

246. Prob. conclusio 2. ex Concilio Constantiensi, in quo sess. 25. seu ultima in Bulla Martini V. Pape. Inter cunctas, inter plures propositiones hæreticas Wicleffii, damnantur etiam istæ. Prima. *Substantia panis materialis, & similiter substantia vini materialis, remanent in sacramento altaris: & secunda. Accidentia panis non manent sine subiecto in eodem sacramento.* Intellexit autem Wicleffus subiectum substantiale; nam, quod in Eucharistia maneat quantitas, tanquam subiectum accidentale accidentium, est sententia sacris communis Theologorum cum S. Thoma 3. p. 2. q. 77. a. 2. in corp. ubi docet, quantitatem esse immediatum subiectum accidentale accidentium Eucharisticorum: & sanè, quamvis quantitas maneat, tamen datur conversio totius substantiæ, seu transsubstantiatio) atque secunda propositio non esset damnabilis, nisi darentur accidentia absoluta, seu existentia sine subiecto: ergo.

247. Quod autem Wicleffus accidentia sumperit in eo sensu, in quo communissime sumuntur à peripateticis, est innegabile; nam sess. 15. ejusdem Concilii Constantiensis, in qua prælecti sunt errores Wicleffii, ex quadam, ut ibi vocatur, *papyri scheda*, sic refertur hic hæreticus loqui: *S. Cum mendacium. Secure denuncio modernis hæreticis (sic appellat Catholicos rite sentientes de mysterio Eucharistice) quod non possunt declarare, nec intelligere accidens sine subiecto: quibus ferme verbis aliqui atomistæ (excepto quod peripateticos non dicant hæreticos) utuntur, cum dicunt, istorum accidentia non posse capi, sua verò facile explicari.*

Paulo post s. *Fructus*, refertur ibidem Wicleffus sic docuisse: *Fructus istius demeritiae, qua fingitur accidens sine subiecto, foret blasphemare in Deum, scandalizare Sanctos, & illudere Ecclesie per verba accidentis*. Ecce iterum dicit, doctores illius temporis tale fingere accidens sine subiecto, ut Deum blasphemarent, assignando scilicet ei potentiam producendi Chimæram &c. Sed & ex supra dictis satis patet, quod etiam Concilium sumplerit vocem *accidens* in significatione, quam ei tribuebant unanimiter omnes Theologi, & Episcopi, doctrinam Magistri Sententiarum, aut SS. Thomæ, vel Bonaventuræ, aut Scoti, profitentis.

248. Prob. concl. 3. ex Concilio Tridentino, quod *sess. 13. c. 4.* sic habet: *Sancta hæc Synodus declarat, per consecrationem panis, & vini, conversionem fieri totius substantiæ panis in substantiam corporis Christi Domini nostri, & totius substantiæ vini in substantiam sanguinis eius. Quæ conversio convenienter, & proprie, a Sancta Catholica Ecclesia, transubstantiatio est appellata, & can. 2. sic dicit: Si quis dixerit, in sacrosancto Eucharistiæ sacramento remanere substantiam panis, & vini, una cum corpore, & sanguine Domini nostri Jesu Christi, negaveritque mirabilem illam, & singularem conversionem totius substantiæ panis in corpus, & totius substantiæ vini in sanguinem, manentibus dumtaxat speciebus panis, & vini, quam quidem conversionem Catholica Ecclesia apostolicissime transubstantiationem appellat; anathema sit: ergo manent solæ species, seu accidentia panis, & vini, a suis subiectis, scilicet pane, & vino, separata, adeoque absoluta.*

249. Confr. 1. Concilium Colonienſe celebratum an. 1536 (hoc est, novem annis ante inchoatum Concilium Generale Tridentinum) *part. 7. de administrat. sacrament. c. 15.* sic habet: *Quid enim panis, vitæque species aliud sunt post consecrationem, quam species sacramentales, & accidentia sine subiecto? ergo in sacramento Eucharistiæ dantur accidentia absoluta sine subiecto, & ista accidentia etiam sunt species sacramentales, sive per istas species intelliguntur accidentia illa, & vicissim per ista accidentia illæ species: qua ratione etiam firmantur dicta superius n. 235. Nec dicant adversarii, Concilium hoc non fuisse universale, adeoque nec infallibile; nam, quamvis non habeat auctoritatem infallibilem, habet tamen absque omni dubio multo majorem, quam habeant pauci atomistæ, qui ei opponuntur: & recte ait Canus de locis Theol. l. 5. c. 2. quod, si talia Concilia non reprobentur, hoc ipso communi Ecclesiæ silentio multum commendatur; non enim Ecclesia solet, diu dissimulare talis Concilii apertum errorem.*

250. Confr. 2. Sententia nostra est recepta ab omnibus Theologis paulo antiquioribus: & intuper vita est gravissimis vi-

ris tam certa, ut triginta, & plures apud Raynaudum *tomo 6. opusculo de exvivijs panis, & vini, seu de accidentibus Eucharisticis. sec. 2. punct. 7.* dicant, sine hæresi negari non posse, vera panis, & vini accidentia superesse in SS. Eucharistia: quam quidem censuram non est meum ferre: sed sufficit mihi, eam retulisse. Attamen ex hoc ipso ostenditur, quam obfirmati fuerint in defendenda hæc conclusione antiquiores doctores. videri etiam meretur Raynaudus *eod. opusculo. sec. 3. punct. 5.* Confr. 3. in hoc sacramento ex Tridentino, datur vera conversio panis, & vini, in corpus, & sanguinem Christi: atqui ad conversionem essentialiter requiritur commune tertium, seu medium, quale hic aliud, quam accidentia Eucharistica, assignari non potest: ergo.

251. Confr. 4. Apostolus 1. Cor. 10. v. 16. loquens de Eucharistia, ait: *Panis, quem frangimus, nonne participatio corporis Domini est? & Act. 2. v. 42.* dicitur de fidelibus: *Erant autem perseverantes in doctrina Apostolorum, & communicatione fractionis panis.* Item Ecclesia in hymno: *Lauda Sion Salvatorem.* canit: *Fracto demum sacramento ne vacilles, sed memento, tantum esse sub fragmento, quantum toto tegitur: ergo sacramentum SS. Eucharistiæ frangitur: atqui non frangitur ipsum corpus Christi, ut est clarum ex ipsiis verbis hymni, quibus dicitur, tantum esse sub fragmento, quantum sub toto: & ex Tridentino *sess. 13. cap. 3. & can. 3.* ergo debent frangi accidentia absoluta; aliud enim non est assignabile. Confr. 5. SS. Patres docent, sacramentum hoc constare ex visibili elementorum specie, & invisibili corpore Christi, vocantque species sacramentales symbola, sub sensum accidentia, signa visibilia rerum Divinarum: hæc in adversa opinione explicari non possunt: ergo.*

252. Sub his itaque accidentibus, hucusque explicatis, & probatis, continetur in SS. Eucharistia corpus, & sanguis Christi, quin & anima, ac Divinitas, ut dictum est n. 204. ac tandem sub iisdem speciebus manet præiens, quamdiu species non corrumpuntur, quod diversimode fit; nam eo tempore corrumpuntur species istæ, quo corrumpuntur panis, & vinum, si quis ante consecrationem ea sumpsisset: at hoc fit diversimodè pro diversitate stomachi, nempe cilius, si hic validus: & lentius, si debilis sit.

Nec est universaliter verum, quod dicit Arriaga *tom. 7. tr. de Eucharist. disp. 39. sec. 5. n. 25.* scilicet tunc species jam esse consumptas, quando sacerdos a finito sacro iterum sacras vestes deposuit; nam Tamburinus *de methodo expeditæ communionis c. 3. §. 4. n. 4.* testatur, post medium horam ab infirmo sacram particulam vomitu ejectam fuisse: & in praxi nemini, præsertim sacerdoti, qui etiam species vini, quæ tardius corrumpuntur, sumpsit, suaderem, ut extra casum prævalentis necessitatis medicinam acciperet, quæ vomitum causeret, quin horæ saltem

saltem a communione effluerit; quod etiam ante horam a communione elapsam non faciendum cenſet Tamburinus *loco modo citato.*

253. Quia autem ratione, vel occasione corruptionis litarum specierum, homo nutritur, id utique non provenit ab accidentibus, quæ non nutriunt: minus id provenit a substantia corporis Christi, quæ non convertitur in hominem; unde Deus in eo casu supplet defectum materiæ, vel novam creando: vel, ut alii volunt, eam, quæ prius in pane, & vino, destructa erat, creativè reproducendo.

254. Quæres, cum in SS. Eucharistia quandoque appareat Christus ut parvulus, vel caro, aut aliquid simile, quid tenendum de miraculosis hujusmodi apparitionibus? Resp. S. Thomas 3. p. q. 76. a. 8. in corp. varios casus distinguit, & docet, quod, si Christus tantum uni talis videatur, probabilis mutatio tantummodò fiat ex parte sensuum vidētis: quod idem dicendum, si apparitio non sit constans, sed tantum ad breve tempus, post quod hostia iterum appareat more alius solito. Quod si verò apparitio sit universalis, & constans, S. Doctor, contra aliquos, volentes tunc videri ipsam speciem propriam corporis Christi, cenſet, fieri mutationem miraculosam circa aliqua accidentia hostiæ, e. g. figuram, & colorem, manentibus tamen prioribus dimensionibus panis, ac vini: & ob has manentes (tanquam fundamenta, ut S. Doctor in corp. ait, *aliorum accidentium*: vel, ut ad 1. ait, *tanquam id, quod est principale.*) mutatis licet aliis, infert Angelicus manere Christum: quod confirmat ex eo, quod eadem reverentia exhibetur ei, quod tunc apparet, quæ prius exhibebatur sacræ hostiæ, sub panis specie visibili. Hæc S. Doctor *loco citato.*

ARTICULUS VI.

Solvuntur Objectiones.

255. **O**B. 1. Concilium Lateranense, & Tridentinum, non dicunt manere accidentia, sed species: ergo potest dici, vel quod Christus præiens, destructo pane, faciat omnes actiones, quas panis tanquam objectum causaret in sensibus: adeoque æquivalenter adsint species: vel potest dici, quod per species intelligantur species expressæ, seu ipsæ sensationes: ergo non debent admitti accidentia absoluta in sensu peripateticorum. Confr. Ipse S. Thomas sic explicat miraculosas apparitiones Christi, e. g. apparentis sub specie carnis in sacra hostia: ergo etiam potest ita explicari altera apparitio miraculosa sub specie panis.

256. Resp. neg. confr. Ex dictis n. 235, & 249. satis patet, quod per species à Concilio intelligantur accidentia absoluta. De in juxta hanc sententiam, primo non daretur

conversio illa mirabilis, quam Tridentinum, & Lateranense, tantopere deprædicant; quia non daretur ullum commune tertium, nec remaneret species, vel quidquam aliud ex pane, aut vino. Secundò, Sacramentum Eucharistiæ non esset permanens; quia, quando esset Christus clausus in tabernaculo obserato, neque darentur illæ actiones, seu impressiones Christi, nec illæ sensationes, adeoque prorsus nihil præter solum Christum, qui tamen solus non est sacramentum.

Tertiò, Etiam non existerent species illæ sine subiecto substantiali, ut patet; nam reciperentur eæ actiones, vel sensationes, quandocunque darentur, in potentia sensitiva substantiali. Quartò, Tridentinum *sess. 13. can. 3.* docet, *sub singulis cujusque speciei partibus, separatione facta, totum Christum contineri*: sed non videtur ullo modo congruè explicari posse in hac sententia, quid sit pars speciei; nam ubique esset Christus totus operans: ergo.

257. Ad confrim. neg. confr. S. Thomas 3. p. q. 76. a. 8. ubi hæc de re ex professo agit, expressè ad 1. dicit, quod ad hoc, ut in tali hostia maneat Christus, tanquam verum sacramentum, vel debeant manere omnes qualitates sacramentales (quando scilicet tantum sit aliqua mutatio in oculo vidētis; quæ tamen mutatio nullo modo censetur à S. Doctore esse species sacramentalis, aut constitutiva sacramenti: sed hoc in isto casu juxta ipsum constituitur ex speciebus panis adhuc præsentibus in ipsa hostia) vel debeant manere saltem aliquæ qualitates, aut dimensiones panis: ut nempe semper maneat saltem aliqua species & aliqua accidentia, quæ, ut ibi in corp. ait S. Doctor, *sunt fundamenta aliorum accidentium*: seu, prout ad 1. ait, ut in tali casu species maneat secundum id, quod est principale in eis. Unde ad hoc sacramentum Angelicus manifestè exigit species, quas dein eodem art. ad 3. statim vocat *accidentia*.

258. Dices 1. Possent ab adversariis nostris dici, quod maneat species eadem, non physicè, sed moraliter: ergo. Resp. neg. ant. Si non maneat eadem species physicè, non datur ullo modo conversio, seu transubstantiatio propriè dicta, nec etiam sacramentum Eucharistiæ est permanens, ut patet ex modò dictis. Nec est paritas cum fluvio, qui dicitur manere idem, licet non maneat eadem physicè aqua; nam fluvius dicitur alveum determinatè, & aliquam aquam fluentem per alveum indeterminatè; quamdiu ergo manet hoc complexum, scilicet idem physicè alveus, & aliquid semper aqua, fluens per alveum, rectè dicitur manere fluvius.

Ac sacramentum SS. Eucharistiæ dicit, non tantum determinatè Christum, sed etiam determinatè species panis, per consecrationem conversi: adeoque paritas hæc est nulla. Sed nec dicas, per species posse intelligi modos, seu modificationes corpusculorum;

lorum; nam, vel intelliguntur modificationes corpuseulorum corporis Christi Domini: & hæ non sunt species panis, nec remanent ex pane, nec sic datur conversio: vel intelliguntur modificationes corpuseulorum panis: & hæ non possunt manere destructo pane; est enim modis essentialiter in hære actualiter suo modificato.

259. Dices 2. Species non possunt esse accidentia absoluta: ergo debent esse modi. prob. ant. si essent talia accidentia absolute existentia, tunc essent res: sed non sunt res: ergo prob. mi. ex hymno Ecclesie *Lauda Sion Salvatorem*. in quo dicitur: *Sub diversis speciebus, signis tantum, & non rebus, latent res eximia*: ergo species non sunt res. Resp. Scio equidem, atomistas quosdam ede devenisse, ut negarent sensationes, intellectiones, modos, aut modificationes rerum &c. esse aliquid distinctum à principio sentiente, vel intelligente, aut modificato: cum autem manifeste detur inter ista separabilitas antecedens, & consequens, manifestum etiam est, eas sensationes, intellectiones, modos, seu modificationes, esse aliquid realiter distinctum à principio, vel modificato, & consequenter esse in se aliquid physicum, seu esse res, accipiendo hæc vocem in significatione transcendentali, in qua res significat tantum aliquid physicum: ergo etiam adversarii ipsi, qui hoc argumentum obijciunt, debent idem solvere.

260. Resp. in forma. dist. ant. Species essent res, accipiendo hunc terminum, tantum in significatione transcendentali, pro entitate physica. conc. ant. accipiendo eum in significatione restricta, pro re substantiali, in qua adhibetur in objecto hymno, etiam ratione metri. neg. ant. & conf. Et in dicto sensu transcendentali S. Chrysostomus *homil. 60. ad populum Antiochenum*, quæ est de *sumentibus in agnè Divina, & sancta mysteria*, ait: *Nihil enim sensibile nobis Christus tradidit: sed sensibilibus quidem rebus (hoc est, accidentibus) at omnia intelligibilia: ita versio, ex qua desumpta est lectio IV. Breviarii Dom. infr. octavo. Corp. Christi.* alia versio habet: *Sed res quidem sensibiles, omnes autem intelligibiles.*

261. Ob. 2. Potest dici, Concilia per species intellexisse corpuseula: vel superficialia panis, & vini: vel alia in poris panis, & vini latentia: ergo nondum debent admitti accidentia absoluta. Resp. neg. ant. quoad utramque partem. Prima pars aperte refellitur ex Tridentino *sess. 13. c. 4.* ubi definitur, *conversionem fieri totius substantie panis, in substantiam corporis Christi Domini nostri, & totius substantie vini in substantiam sanguinis eius.* Item ex formula Tridentini professionis fidei, ubi sic habetur: *Profiteor . . . fierique conversionem totius substantie panis in corpus, & totius substantie vini in sanguinem, quam conversionem Catholica Ecclesia transubstantiationem appellat.*

Ex his aperte inferitur, quod non maneat ulla corpuseula panis, aut vini, & multo minus maneat tam multa, seu tot, quæ iuxta adversarios deberent manere, quæ scilicet occuparent omne spatium, quod prius panis, & vinum occupabant; nam dicere, quod pauciora remanentia ita extendantur, vel rarefiant, vel replicentur, ut illud spatium totum occupent, est prorsus arbitrarium, & sine omni ratione & autoritate, imò contra autoritatem communissimam, communissimumque fidelium sensum, fingere miraculum hucusque profus incognitum.

262. Secunda pars antecedentis objecti refellitur sic. Primò hac ratione iterum non daretur conversio; quia corpuseula in poris panis, aut vini latentia, non spectabant ad ipsum panem, vel vinum: adeoque in eo casu non daretur commune tertium. Secundo. Illa corpuseula non possent esse tam multa, ut omne id spatium occuparent, quod prius occupavit totus panis, & totum vinum; nisi iterum recurreretur ad miraculum nemini suspicabile.

Tertiò. Corpuseula illa non possunt in ullo sensu usitato dici species; quis enim unquam somniavit, ærem in poris e. g. ligni existentem, posse dici species ligni? Sed nempe ad hæc penitus incredibilia asserenda adiunguntur consequentia suæ doctrinæ ij, qui ubique queruntur, à nobis imperceptibilia dist. Quarto. Christus non est ibi, ubi prius non fuit panis, vel vinum: atqui in poris panis, vel vini, non fuit panis, aut vinum, ut est manifestum: ergo neque ibi, seu in illis corpuseulis est Christus.

263. Ob. 3. Ipsa corpuseula corporis Christi sunt species Eucharisticæ: ergo iste non debent esse accidentia absoluta. prob. ant. si hoc non dicitur, non potest explicari, quomodo ipsum corpus Christi immediate tangatur, gustetur, aut sentiantur: sed hoc debet explicari: ergo. prob. mi. SS. Patres dicunt, Christum Dominum in Eucharistia immediate tangi, videri, comedi &c. sic S. Chrysostomus *homil. 60. ad populum Antiochenum* ait: *Eccè eum vides, ipsum tangis, ipsum manducas. Et tu quidem versuientia cupis videre: ipse vero tibi concedit, non tantum videre, verum & manducare, & tangere, & intra te sumere (alia versio habet suscipere) ergo.*

Resp. neg. ant. quod non videtur posse ullo modo sustineri. Primò; quia sic nulla daretur conversio, nec remaneret species panis, & vini: quæ duo tamen sunt huic sacramento essentialia. Secundo; quia doctrina Ecclesie circa species Eucharisticas aperte supponit, eas esse aliquid, quod prius fuit in pane, vel vino: quod cum hac assertionem concordari non potest. Tertiò; quia, si corpuseula corporis Christi ita combinentur, ut referant panem, non tantum quoad externam speciem, seu colorem, aut magnitudinem, sed etiam quoad saporem, odorem, gravitatem, levitatem, calorem, frigus &c. quid deest iuxta adversarios, quo minus corpuse-

puscula, seu corpus Christi, fiat verè physicè panis?

Cum enim formam substantialem atomistæ non admittant, assignare nil poterunt, quo minus corpuseula illa verè fiant panis (quod est prorsus falsum) quod enim hæc combinatio corpuseulorum Christi sit secunda, nil obest; nam utique panis potest, & debet fieri sapissimè ex aliis mixtis præcedentibus, ex quibus corruptis generatur, vel oritur triticum, adeoque potest, ac debet sapere fieri per secundam combinationem corpuseulorum.

264. Ad prob. ant. neg. mi. Est inauditum in scholis Theologicis, quod Christus in Eucharistia sit sensibilis, ita immediate, ut nec mediant accidentia. Certè etiam alia substantiæ, quæ habent sibi naturaliter unita accidentia, non cadunt sub sensu, nisi ratione ipsorum accidentium; neque enim sensus potest cognoscere immediate in se substantiam, etiam materialem: sed eam percipit, aut cognoscit ratione qualitaturn sensibilibus ei inærentium, quæ immediate à sensu percipiuntur; sic enim habet Angelicus. 3. p. 9. 77. a. 2. ad 4. *Dicitur autem materia sensibilis ex hoc, quod subijcitur sensibilibus qualitatibus.* Unde, quia nulla substantia potest à sensu percipi, nisi mediantibus qualitatibus, ista mediatio in estimacione morali non attenditur, & id, quod sentitur nulla mediante alia substantia, dicitur immediate sentiri: sic dicitur ignis immediate sentiri, quamvis immediatius sentiantur calor.

Ad prob. mi. neg. ant. si per immediate sentiri intelligatur line mediis accidentibus: & ad S. Chrysostomum dico, eum per illa verba citata: *Eum vides, ipsum tangis &c.* aliud non velle dicere, quam Christum sub accidentibus reverè adesse; quod enim non velle, Christum per sensus percipi, etiam nullis intervenientibus accidentibus, clarum est ex eadem homilia, in qua paulò antè præmittit: *Assentiamur, & credamus, & intellectualibus ipsum oculis intueamur*: vel, ut paulò aliter habet alia versio: *Et pareamus, & credamus, & intellectualibus ipsum oculis intueamur*: ergo non vult, nos posse eum immediate intueri in se, oculis externis, seu sensitivis. Addit S. Pater verba jam supra n. 260. adducta: *Nihil enim sensibile nobis Christus tradidit, sed sensibilibus quidem rebus: at omnia intelligibilia*: ergo non ipse Christus, sed tantum species, sub quibus se tradidit, sunt immediate in se sensibiles.

265. Dices 1. Berengarius Archidiaconus Andegavensis in sua confessione fidei, quæ ab ipso facta est coram Nicolao II. Papa, & Episcopis pluribus in Synodum congregatis, & habetur. *Cap. Ego Berengarius. 42. de consecrat. dist. 2.* sic loquitur: *Profiteor . . . post consecrationem non solum sacramentum, sed etiam verum corpus, & sanguinem Domini nostri Jesu Christi esse, & sensualiter non solum sacramentum, sed etiam corpus, & sanguinem Domini nostri Jesu Christi esse, & sensualiter non solum sacramentum, sed etiam corpus, & sanguinem Domini nostri Jesu Christi esse.*

(alia lectio clarius habet in sacramento) *sed in veritate manibus sacerdotum tractari, frangi, & fidelium dentibus atteri*: & hæc confessionem Pontifex approbavit, quin etiam ad variorum regnorum Episcopos misit, ut (quemadmodum eod. can. habetur) *gauderent de reverso, atque converso*: ergo ipsum corpus Christi est per se, & ratione sui, immediate sensibile, immediate frangitur, immediate dentibus atteritur.

266. Resp. Glossa in hunc can. v. *Dentibus*, sic habet: *Nisi sanè intelligas verba Berengarii, in majorem incidis heresim, quam ipse habuit: & ideo omnia referas ad species ipsas; nam de Christi corpore partes non fecimus: & Magister sententiarum l. 4. dist. 12. §. Sed quia corpus, ait: adeoque illa Berengarii verba ita distinguenda sunt, ut sensualiter, non modo in sacramento, sed in rei veritate, dicatur corpus Christi tractari manibus sacerdotum: frangi verè, & atteri dentibus, verè quidem, sed in sacramento tantum: adeoque Magister sentit, verba Berengarii non tantum in sacramento spectare tantum ad tractari manibus: non verò ad frangi, vel dentibus atteri: id quod sæpe alia etiam fit, & non una etiam vice in Sacris Scripturis. vide Corneliu à Lapide in Genes. c. 15. v. 13. & c. 49. v. 10. & verba: *De femore ejus.**

267. Potest etiam facile responderi, Berengarium per sacramentum tantum intellexisse signum, sicut etiam est modus loquendi Theologorum, præsertim antiquorum, qui loquentes de sacramentis distinguunt hæc tria: *sacramentum: rem sacramenti: rem, & sacramentum simul*: de quibus egimus tract. de sacram. in genere. n. 44. quo in sensu sacramentum dicitur illud, quod tantum significat, seu tantum est signum. Et sanè hic fuit error primus Berengarii, quod negaverit, corpus Christi reverè adesse in Eucharistia, & voluerit, Eucharistiam tantum esse signum corporis Christi.

Unde, quando in sua confessione fidei dicit, Christum, non tantum in sacramento, sed in rei veritate, tractari manibus, frangi, & dentibus atteri, tantum vult dicere, Christum Dominum reverè adesse sub illis speciebus, quæ franguntur: & ipsum corpus Domini ori, vel dentibus admoveri, ac deglutiri, non verò tantum ejus signum, sive sacramentum; neque enim, ulla ratione dici potest, ipsum Christi corpus frangi, sive corpuseula, Christi corpus constituenta, ab invicem separari, vel dentibus comminui; alias Christus non esset amplius torus sub qualibet parte speciei; cum tamen eum sub qualibet parte speciei torum esse clare definiat Tridentinum *sess. 13. can. 3.*

268. Dices 2. In hoc sacramento falluntur sensus, ut docent SS. Patres: sed iuxta nos non falluntur; quia reverè percipiunt accidentia panis &c. falluntur autem iuxta sententiam adversariam, dum putant, se videre, aut gustare corpuseula panis, & vident,

dent, ac gustant corpuscula corporis Christi: ergo. Resp. neg. ma. cum S. Thoma *opusculo 57. seu officio de festo Corporis Christi lect. 3. sive, ut habetur in Breviario, lect. 5. in ipso festo SS. Corporis Christi, ubi sic ait: Accidentia autem sine subjecto in eodem subsistant, ut fides locum habeat, dum visibile invisibiliter sumitur, aliena specie occultatum: & sensus a deceptione redantur immunes, qui de accidentibus iudicant sibi notis*: ergo strictè loquendo, non sensus, sed tantum intellectus, naturalibus viribus relictus, fallitur, dum ex ea sensatione infert, adesse panem: quod solum volunt indicare SS. Patres, si quando videntur dicere, in SS. Eucharistie sacramentum sensus nostros decipi.

269. Dices 3. Corpuscula aquea possunt ita combinari, ut representent glaciem: ergo etiam corpuscula carnea Christi possunt ita combinari, ut representent panem: ergo potest dici, quod species Eucharistice sint corpuscula corporis Christi Domini. Resp. 1. Corpuscula aquea, ita combinata, sunt revera glacies: ergo etiam corpuscula Christi Domini erunt revera panis: quod est hæreticum.

Resp. 2. neg. suppositum, scilicet, quod glacies sit aliud, quam aqua; est enim formalissimè aqua; sed informata accidente violento; sicut est formalissimè aqua, quamvis sit calefacta, seu informata colore violento. Sic etiam ferrum ignitum, & flexile, est idem cum frigido, & rigido. Aliud est, quod aqua glaciat non immediate sit idonea ad omnes usus, e.g. ad potum, aut ablutionem: at propterea non tollitur ab ea ratio aque: sicut etiam, quando est calida, non est utilis ad refrigerandum, & tamen manet aqua. Resp. 3. Quidquid sit, an corpuscula carnea Christi, ratione potentie obedientialis, seu quodlibet, possint ita modificari, seu combinari, ut panem representent, tamen id defecto non fit, ut efficaciter probavimus; tum ex eo, quod accidentia absoluta debeant admitti; tum ex eo; quod iuxta opinionem adversam, nec conversio Eucharistice possit explicari, nec accidentia remanent, nec Christus, exeluis accidentibus, esset sensibilis &c.

270. Dices 4. Pronomen *hoc* non potest significare accidentia: ergo debet significare corpus Christi: ergo istud debet immediate esse sensibile sine accidentibus. Confr. Si Christus in Eucharistia esset involutus accidentibus, non esset ratio, quare, si quid de speciebus Eucharisticis, præferim vini, decidat in terram, debeat irradi, aut lavari &c. ut jam præcepit S. Pius I. Papa, & Martyr, qui *an. 156. rexit Ecclesiam*: sed hoc non potest admitti: ergo, prob. mi. si cadit in terram tantum ciborium, vel si etiam caderet lacer calix, quin tamen effunderentur sacræ hostiæ, vel lacer sanguis, non esset ratio, cur terra lavaretur, aut raderetur: ergo etiam non esset ratio lavandi, aut radendi terram, si caderet in eam Christus, accidentibus involutus; quia,

sicut in priore casu immediate terram tangerent tantum ciborium, aut calix, ita in isto tantum terram tangerent accidentia.

271. Resp. conc. ant. & 1. conf. neg. 2. dam. Etiam, quando digito intendo Petrum, & dico: *Hic est Petrus*: iste, licet substans suis accidentibus, tamen significatur; nam pronomen *hoc* ex sua institutione significat id, quod substans accidentibus, quæ immediate sub sensu cadunt. Et sic etiam per pronomen *hoc* informa Eucharistica significatur corpus Christi: non tamen significatur, illud existere sine accidentibus. Ad confr. neg. ma. Isti adversarii; quia nil nisi corpuscula cogitant, imaginantur sibi accidentia quasi aliqua corpuscula, mediantia inter terram, & corpus Christi, sicut argentum ciborii, vel calicis.

Ac longè aliter se habent accidentia; nam ista non mediant, sicut aliquid involucrum substantiale: sed substantia corporis, & sanguis Christi, est ubique compenetrata cum ipsis, & ubi est aliqua particula accidentium, ibi etiam est corpus, & sanguis Christi: ergo merito lavatur, & raditur terra; ne aliquid de accidentibus, & consequenter ipse Christus in terra jacens permaneat, forte cum gravi irreverentia pedibus terendus. Non autem ita Christus est compenetratus cum calice, vel ciborio: adeoque est disparitas latissima.

272. Ob. 4. Impugnando nostras probationes. Concilium Constantiense non definiit, manere accidentia absoluta sine subjecto: ergo probatio, ex illo Concilio desumpta, est nulla, ant. prob. Cardinalis Petrus de Alliaco, seu de Ailly, Episcopus Cameracensis, qui interfuit Concilio Constantiensi, in 4. *sess. q. 6. n. 3.* de hoc puncto, an nempe dentur accidentia absoluta, sic scribit: *Istud autem secundum, nec est evidens, nec est in Scriptura expressum, nec ab Ecclesia determinatum*: ergo hac de re nihil est definitum à Concilio.

Resp. Cardinalem hunc suas questiones jam edidisse ante Concilium Constantiense, adeoque, etsi tunc nihil adhuc definitum fuisset, potuit in ipso Concilio aliquid definiri. Ratio autem hujus asserti est; quia hic Cardinalis natus est *an. 1358.* inde diu prælegit Theologiam in Sorbona, cujus etiam cancellarius fuit, tuncque discipulum habuit celeberrimum Joannem Gersonem: postea interfuit Concilio Constantiensi (quæ omnia de eo testatur Morerius in *diccionario historico, v. D. Ailly*). Cum autem Concilium hoc inchoatum fuerit 5. Novembris *an. 1414.* Petrus tunc jam fuit 54. annorum, & *an. 1418.* quod Concilium fuit finitum, ille jam fuit 68. annorum.

Quis autem credat, quod tunc primum (quando jam erat senecio, & oneratus negotiis gravissimis sui Episcopatus, atque insuper etiam aliis, à rege Carolo VI. cui estimatissimus fuerat, adhibitus) scripserit lucubrationem suam in libros sententiarum, ultimis vitæ annis? certe non nisi 60. anni post finem Concilii Constantiensis ei supererunt; nam teste Bellarmino de *scriptoribus Ecclesiasticis*, obiit *an. 1426.* Unde longè credibilis est, quod in libros sententiarum scripserit, quando adhuc erat Doctor Sorbonicus: atque per eam scripturam sibi gradum fecerit ad honores Ecclesiasticos, & ipsum Cardinalatum, ad quem teste eodem Morerio, à Joanne XXIII. promotus est *an. 1411.* *apud Parisienses 61.*

273. Accedit, quod hic Cardinalis loco *obijcto* nullam præsertim mentionem faciat Concilii Constantiensis, quam tamen certissime, ea occasione opportunissima, fecisset, si post illud scripserit, & ut debuisset, in recenti memoria habuisset damnationem propositionum Wicleffianarum. Addendum insuper, quod in *purpura doctæ l. 3. n. 2.* ubi agitur de hoc Cardinale, referatur, à Pico Mirandulano refutatum fuisse hujus Cardinalis Alliacensis *opusculum de controversiâ Theologia cum Astronomia, & Historiâ*: quod, ut ex ibidem dictis videtur colligit, primum senex conscripsit, ut adeo etiam ei non fuerit tempus, quæstiones in libros sententiarum tunc primum conscribendi: quare hæc auctoritas præsertim immerito contra nostram sententiam assertur.

274. In forma dist. ant. Concilium Constantiense non definiit evidentem, seu non est evidens, quod definitur, accidentia manere sine subjecto: om. ant. non est incomparabiliter probabilius, quod id definitur, neg. ant. & consequens. Ex hoc autem, quod non dicamus, esse evidentem definitionem Concilii, seu non esse evidens, quid intellexerit per accidentia, sequitur, quod neque dicamus, sententiam oppositam, de qua disputamus, esse hæreticam; ad hanc enim certuram ferendum requiritur, ut definitio Ecclesiæ sit clara, & aperta. Interim tamen manet semper incomparabiliter probabilius, quod Concilium definiit nostram sententiam.

Quia etiam nostram sententiam potest amplèctitur ipse Cardinalis Alliacensis *loc. cit.*; nam in primis nullo modo approbat sententiam oppositam, sed de ea tantum dicit: *Dubium est, utrum debeat haberi tanquam hæretica*. & infra: *Quarta, & communior opinio. Et cui favet magis doctrinæ Ecclesiæ, est, quod in sacramento accidentia, que fuerant panis, remanent sine subjecto, & in illis sit fractio: & hanc tenent, & iterum paulo post. Credit Aristoteles, quod tale accidens non haberet esse, nisi per inesse, & sic, quod non posset esse, nisi inesse: sed hoc non est verum secundum fidem.*

275. Dices, Sententia opposita toleratur à Pontificibus, quod non fieret, si opponeretur definitioni Concilii Generalis. Resp. Pontifices multa tolerant, quin approbent, ut clarè patet ex decreto Innocentii XI. 2. *Martii, an. 1679.* ubi *sub finem* sic ait: *Non intendens tamen Sanctitas*

sua per hoc decretum alias propositiones, in ipso non expressas, & Sanctitati suæ quomodolibet, & ex quacunque parte exhibitas, vel exhibendas, ullatenus approbare. Sed neque Pontifices statim solent, damnare sententias, quæ non omnino clarè sunt oppositæ definitionibus Ecclesiæ &c.

Unde ex eo, quod propositio, vel sententia aliqua, non sit damnata à Pontifice, minime sequitur, eam non posse impugnari definitionibus Conciliorum, sicut & textibus Sacræ Scripturæ; nam cujuslibet auctoris, volentis aliquam sententiam defendere, est offendere, eam, nec Concilii, nec Sacris Scripturis repugnare: & si quis exciperet, suam sententiam non esse damnatam à S. Sede, adeoque his argumentis impugnari non posse, satis in eruditum se monstraret.

276. Ob. 5. Ex damnatione propositionis 2. Wicleffii nihil infertur pro stabilendis accidentibus absolutis: ergo etiam nihil infertur pro istidem ex Concilio Constantiensi, prob. ant. propositio illa habet hunc sensum: *Accidentia panis manent, & manent eorum subjectum*: ergo contradictoria, quæ vi definitionis Concilii debet esse vera, est ista: *Vel non manent accidentia, vel non manent eorum subjectum*: sed hæc propositio disjunctiva est vera, etiam si non dentur accidentia absoluta: ergo ex damnatione illius propositionis nihil infertur pro accidentibus absolutis. prob. mi. subsumpta, ut notum est ex summis, ad veritatem propositionis disjunctivæ sufficit veritas unius membri: atque etiam juxta adversarios, qui negant accidentia absoluta, verum est saltem alterum membrum, quod nempe non maneat subjectum accidentium, seu panis: ergo.

277. Resp. 1. Cur non dicunt, verum etiam esse primum membrum; nam juxta adversarios accidentia non manent, saltem proprie, & in sensu Conciliorum talia? Resp. 2. neg. ant. Certè ille sensus non fuit intentus à Wicleffo, ut patet ex dictis *n. 247.* de recitatis ejus hæresibus ex charta papyracea, ex quibus habetur, eum locutum fuisse in sensu, in quo tunc omnes Theologi de accidentibus loquebantur; cum iis omnibus voluerit contradicere.

Dein propositio damnata est negativa; unde vel negat subjectum, & quæ de subjecto non supponente: adeoque negat accidentia, & consequenter Concilium e contrario ea adstruit: vel (quod intentioni Wicleffii conformis est, ex dictis *n. 247.*) negat de subjecto prædicatum; debetque explicari, sicut ista: *Petrus non venit sine factis*: quæ juxta omnes summulas significat: *Vel Petrus omnino non venit, vel, si venit, venit etiam aliquis ejus socius.* Hinc etiam ista propositio: *Accidentia non manent sine subjecto*; significat: *Vel non manent accidentia, vel, si manent, manent etiam eorum subjectum*: quæ propositio cum sit aperte disjunctiva, ejus contradictoria est summulas debet esse copulativa, scilicet ista:

Manens accidentia, & si manens ista. Item non manet eorum subiectum. Et hæc propositio copulativa est doctrina à Concilio definita, quæ vera non est, nisi dicatur, dari accidentia absoluta.

278. Dices 1. Concilium damnavit hæresin Wicleffii circa SS. Eucharistiam, per modum complexi in duabus primis propositionibus, citatis n. 246. adeoque sufficit, si negetur illud complexum: sed hoc sit negata parte, scilicet negata permanentia panis, quam etiam adversarii negant: ergo. Resp. neg. ma. Concilium clarissime distinguit hæreses Wicleffii circa SS. Eucharistiam, easque per tres omnino distinctas propositiones damnat, quarum duas dedimus cit. n. 246. tertia autem est ista: *Christus non est in eodem sacramento identice & realiter, in propria presentia corporali.* Cur non dicunt adversarii, quod omnes tres hæreses damnatæ sint tantum per modum complexi, adeoque sufficiat, negare tantum unam partem hujus complexi, ex tribus constituti? quo posito sufficeret, juxta hunc modum arguendi, proferri Christum, realiter esse presentem in Eucharistia, quamvis non negaretur, adesse panis: quod est aperte hæreticum.

279. Dices 2. Hæc quæstio est tantum philosophica: ergo Concilium, quod tantum sollicitum fuit de quæstionibus Theologicis fidei, eam non definivit. Resp. dist. ant. est quæstio philosophica, quæ tamen archè connectitur cum quæstione Theologica, seu fidei de SS. Eucharistia, conc. ant. quæ non ita connectitur. neg. ant. Quæstiones philosophicas, sed connexas cum Theologicis, multas hinc inde deciderunt Concilia.

Sic in Lateranensi sub Leone X. *sess. 8. in Bulla. Apostolice regiminis.* definitum est, animam rationalem esse immortalem etiam secundum philosophiam, quod quidam negabant; licet admitterent, ejus immortalitatem ex principiis fidei probari. Et certe multa, quæ Plato, Aristoteles, & Empedocles, ignorarunt quoad naturas rerum, ex principiis fidei discere debuimus, e. g. possibilitatem replicationis, & compenetrationis corporum &c. Hinc, si etiam ex principiis naturalibus solis non possit satis clarè ostendi possibilitas, vel existentia accidentium absolutorum, ea sufficienter probaretur argumentis Theologicis.

280. Ob. 6. Posset dici, dari unum accidens, nempe quantitatem, à cuius modificationibus proveniant illæ sensationes omnes, quas circa SS. Eucharistiam experimur: ergo. Resp. neg. anti. In primis hæc sententia, cum jam admittat possibilitatem accidentium absolutorum, non potest pro se afferre ullum argumentum, ad speciem efficaciæ, nisi solum negativum: hoc autem non debet prævalere iudicio omnium Theologorum, & Parrum, ex quorum scriptis, & modis loquendi, nisi prolixè violenter torquentur, inferuntur plura accidentia, quæ etiam adstruant Concilia; cum interim

sola quantitas sit tantum unum accidens, non plura accidentia.

Neque verum est, quod ex SS. Patribus tantum colligi possit, manere aliquem statum accidentalem sensibilem panis, in quocunque tandem iste consistat; cum expressè explicent statum sensibilem, & dicant manere odorem, saporem, dimensionem, pondus, seu gravitatem, & figuram panis: quod autem omnia ista consistant in sola quantitate, SS. Patres nunquam cogitarunt: imò cum s. Thomas 3. p. q. 77. a. 2. arg. 4. & ad 4. ea accidentia vocat qualitates, inter quas non habet locum quantitatem.

281. Dices. Non asserit ista opinio, manere solam quantitatem panis, sed insuper ait, manere ejus modificationes, quæ sunt plura accidentia. Sed contra est. Hæc modificationes aliud esse non possunt, nisi certæ ubicationes, vel uniones continuatæ partium quantitatis: quis autem unquam ex antiquis doctoribus, vel etiam modernis, ait quis ex aliis fidelibus, nisi preoccupatus adversâ sententiâ, unquam sibi perluisset, odorem, saporem &c. aliud non esse, nisi ubicationem, vel unionem quantitatis? Ostendunt adversarii vel minimum hujus rei indicium in scriptis antiquorum.

Nec dicant, figuram etiam juxta nos esse duntaxat modum quantitatis; nam fideles omnes, & multo magis doctores, facile capiunt, & implicite saltem asserunt, figuram aliud non esse, quam certum scum partium necessarium, & negationem redundantium &c. At non ita judicant de aliis accidentibus, etiam non ita de coloribus, ad quos neoterici quoque requirunt saltem lucem. Sed nec isti modi sunt qualitates, saltem non sunt immediate, & ratione sui sensibiles, quales tamen qualitates in SS. Eucharistia dari communissima sententia tradit cum S. Thoma 3. p. q. 77. a. 2. arg. 4. & ad 4. Multo minus sunt qualitates alterantes, quales tamen esse species, seu accidentia Eucharistica, aperte supponit S. Thomas 3. p. q. 77. a. 1. in corp. absque dubio ex mente etiam aliorum suo tempore auctorum: adeoque per solam quantitatem, quemodocunque modificatam, non habentur eæ species, vel ea accidentia, quæ juxta communem fidellum sensum, itémque ad mentem doctorum, ac Patrum, in SS. Eucharistia debent admitti.

DISPUTATIO II.

De Necessitate, & Effectibus SS. Eucharistie.

282. **M**ultum, & diu, de necessitate, & effectibus SS. Eucharistie, disputatum fuit in Concilio Tridentino: & quidem in sessione XIII. an. 1551. sub Julio III. 11. octob. celebrata, cum necdum videretur res satis discuf-

discussa, factum est decretum (quod habetur post illius sessionis canones, & decreta de reformatione) vi cuius etiam prorogabatur definitio quatuor articulorum. 1. *An necessarium sit ad salutem, & Divino jure præceptum, ut singuli Christi fideles sub utraque specie ipsius venerabile sacramentum accipiant.* 2. *Num minus sumat, qui sub altera, quam qui sub utraque communicat.* 3. *An erraverit sancta Mater Ecclesia, laicos, & non celebrantes sacerdotes, sub panis specie duntaxat communicando.* 4. *An parvuli etiam communicandi sint.* Et duravit ea prorogatio hujus definitionis undecim annos, donec tandem an. 1562. 16. Julii, sub Pio IV. *sess. 21.* per quatuor capita, & quatuor canones, hi articuli definiti sunt.

Similiter & de effectibus hujus sanctissimi sacramenti multa agitata sunt, præsertim *sess. 13. c. 2.* ubi multi ejus effectus numerantur, & can. 5. anathema dicitur ei, qui dixerit, præcipuum fructum sanctissimæ Eucharistie esse remissionem peccatorum, vel ex ea non alios effectus provenire. Ex his ea, quæ nostris in scholis tractari solent, paulo pluribus modò elucidabimus. Quare sit

QUÆSTIO I. De Effectibus SS. Eucharistie. ARTICULUS I.

Quando SS. Eucharistia causet Gratiâ.

283. **D**e effectibus hujus sanctissimi sacramenti Tridentinum sic loquitur *sess. 13. c.*

2. *Sumi autem voluit* Salvator sacramentum hoc, tanquam spirituale animarum cibum, quo alantur, & confortentur viventes vitæ illius, qui dixit: *Qui manducat me, & ipse vivet propter me: & tanquam antidotum, quo liberemur à culpis quotidianis, & à peccatis mortalibus præveremur.* *Pignus præterea id esse voluit futuræ nostræ gloriæ, & perpetuæ felicitatis.* Rursus de effectibus ejusdem sacramenti loquens Catechismus Tridentini §. de multiplici, & admirabili fructu tanti sacramenti, sic habet: *Nam quos usus corpori panis, & vinum afferit, eos omnes animæ salutis, & jucunditatis, ac meliori quidem, ac perfectiori ratione, Eucharistia sacramentum præbet.* & S. Thomas 3. p. q. 79. a. 1. in corp. ait: *Omnem effectum, quem cibus, & potus materialis facit, quantum ad vitam corporalem (quod scilicet sustentat, auget, reparat, & delectat) hoc totum facit hoc sacramentum, quantum ad vitam spirituales.*

284. Itaque sanctissimum hoc sacra-

mentum confert animæ sustentationem, ne deficiat: itémque animam corroborat contra incursum dæmonum: tollit quoque infirmitates peccatorum venialium, & debilitates relictas à mortalibus, postquam hæc per poenitentiam deleta sunt. Reparat quoque vires animæ perditas, conferendo novas vires, seu gratias, quibus etiam facit animam crescere, & augeri quoad gratiam, & habitus virtutum. Sed & delectat, ingerendo animæ spirituales dulcedinem devotionis, & uniendo eam Christo Domino, ac tranquillitatem conscientie causando, atque præbendo pignus aternæ gloriæ &c. quæ fuitus proficitur Tannerus *tóm. 4. disp. 5. q. 7. dub. 1. n. 2.*

Hos autem, & alios effectus omnes causat SS. Eucharistia sacramentum, causando gratiam, quam cum causent omnia sacramenta (ut probatum *tr. de sacram. in genere à n. 225.*) multo magis causat illud, in quo realiter adest ipse author gratiæ. Causat autem SS. Eucharistia gratiam, per se quidem secundam; cum sit sacramentum vivorum: at, per accidens potest etiam causare primam, ut probatum est *tr. de sacr. in genere à n. 302.* Quærimus jam, quando cauet gratiam, ad quam quæstionem.

285. Dico 1. Sacramentum SS. Eucharistie tunc causat gratiam, quando datur ejus manducatio, vel potatio. ita communis. Prob. Promissiones Christi, de danda per hoc sacramentum gratia, semper respiciunt manducationem, vel potationem: ergo. prob. ant. sic *Joan. 6. v. 52.* dicitur: *Siquis manducaverit ex hoc pane, vivet in æternum.* & v. 53. *Qui manducant meam carnem, & bibunt meum sanguinem, habent vitam æternam:* similes alii textus habentur adhuc eodem loco: sed verba hæc debent explicari ad literam: ergo.

Confirm. Licet hoc sacramentum non consistat in usu, tamen usus est applicatio ejus; sicut ergo cætera sacramenta non causant gratiam toto tempore, quo fiunt, sed tunc, quando verum est, eorum usum esse completum, ita etiam censendum est de Eucharistia, eam causare gratiam, quando ejus usus est completus; cum quoad hoc non sit ulla ratio specialis discriminis, inter hoc, & alia sacramenta: qualis tamen ratio potest afferri circa alia, in quibus differt Eucharistia ab aliis sacramentis.

286. Manducatio autem, vel potatio, non jam datur tunc, quando corpus, vel sanguis Domini, ponitur in ore; nam manducatio, vel potatio, significat vitalem tractionem cibi, vel potus in stomachum: certè, ut rectè Cardinalis de Lugo de Eucharistia *disp. 12. sec. 2. n. 28.* ait, non censetur manducasse, qui cibum tantum ori imponit, & iterum statim eximit: imò censetur talis jejunos: quin etiam talis imponens sacram hostiam in os, & iterum eximens non censetur jam implevisse præceptum communionis. Insuper, si talis jam posset dici manducasse, non esset ratio, qua-